

Anıtlarımız

Tarih Şuuru ve eski medeniyet eserlerinin ihtiva ettikleri sanat inceliklerine karşı gittikçe daha fazla bir nisbette duyulan takdir ve anlayış; bu vadideki gayretlerimizi arttırmamızı ve çeşitli yollardan iş bÖlümü yapmak suretiyle, her gÖn yeni bir ecdat yadigarına Şekil ve ruh vermemizi emrediyor...

Prof. Tayyib GÖKBİLGİN

Türkiyemizin en büyük zenginliklerinden birinin tarihi abidelerin bol sayıda ve çok değerli hüviyetlerinde bulunduğunda hiç Őüphe yoktur. En eski çağlardanberi çeşitli yüksek medeniyetlerin beŐiđi ve sahası olan yurdumuz, yeraltı ve yer üstü hazineleri bakımından, hatırı sayılır zenginlikte ve dikkate değer özelliklerdedir. Ancak bunu tanımak ve bilmek, aynı zamanda ilmin ve sanat anlayıŐının ıŐıđı altında asli ve orijinal Őekline girerek değerlendirmek, sayılamıyacak kadar çok yönü olan iyi ve hayırlı bir iŐtir ve bu gÖnkü aydın Türk cemiyetinin birinci derecede özlediği bir husustur. Gerçekten, bugÖnkü Türk nesli muazzam ve oldukça güç bir vazifenin baŐarılması sorumluluğu karŐısındadır. En aŐađı son yüz senelik sÖratli gerileme devrimizin tahriplerine ve bakımsızlıklarına kurban olan tarihi anıtlarımızın Şuurlu ve metodlu Şekilde ihyası, restore edilmesi, bir hayatiyet ve fonksiyon kazanmaları ve bunun mümkün olduğu kadar sÖratle baŐarılması davası, bugün, toplum hayatımızın en önemli meselelerinden biridir Fert ve cemiyet olarak, hususi sektör ve devlet müesseseleri sıfatıyla, bu ihtiyacı karŐılamak, bu davayı halletmek ve bu sayede de bir yandan tarihi mefahirimizi dosta düŐmana kaŐı en temiz ve bakımlı halleri ile arzede bilmek imkanını kazanmak , diğer taraftan da sahip olduğumuz hazinelerden ve zenginlik kaynaklarımızdan birini iŐletmek suretiyle kalkınma hamlemizi arttırmak zorundayız.

Yakın Doğuda her biri birer göz alıcı müze sayılabilecek ve bu hale getirilebilecek daha baŐka ikinci bir yere bulunmadığına göre, bunların daha fazla harap olmalarına meydan vermeden, dikkatsizliklerin, takdirsizliklerin ve ihmalin ellerinden kurtarılması gerekmektedir. Aksi takdirde evvelkiler gibi bizim nesil de tarih karŐısında sorumlu olacaktır.

Bu gerçeği böylece ve kısaca belirttikten sonra, tarihi anıtlarımızı kurtarmanın ve değerlendirmenin hatıra gelen ilk çarelerini sıralamak yerinde olur. Evvele Őunu belirtmek lazımdır ki, bu husustaki ihtiyaların ve mahalli gayretlerin iyice bilinmesi, bunların Devlet Planlama Dairesi gibi bir yerde arŐivi ve tasnifi yapıldıktan sonra, vazifeli ve sorumlu makam ve müesseselerin maddi ve teknik imkanlarının koordine bir Şekilde tanzim edilmesi, ve bunun bir yatırım mevzuu sayılması davanın haline doğru atılacak ilk adımdır.

Yurdun kalkınmasını bir plana, bir programa bağlarken ve bunun için gereken yatırımları hesaplarken tarihi anıtlarımızın da, bütün vatan sathında, önemli yatırım ve bakım ödeneklerine muhtaç olduğunu bir an hatırımızdan çıkarmamalıyız. Tarih şuuru, eski medeniyet eserlerinin ihtiva ettikleri sanat inceliklerine karşı gittikçe daha fazla bir nisbette duyulan takdir ve anlayış, bu vadide gayretlerimizi arttırmamızı ve çeşitli yollardan, iş bölümü yapmak suretiyle, her gün yeni bir ecdat yadigarına şekil ve ruh vermemizi bize emretmektedir. İkinci mühim bir tedbir de, hususi bir kanunla teşkil edilmiş olan gayri menkul eski eserler ve anıtlar yüksek kurulunu, ve daha fazla teçhiz ederek; yer yer rastlanan bilerek veya bilmiyerek yapılan tahriplere cezri bir şekilde set çekerek bu kurula nazım ve ayarlayıcı bir hüviyet tanımak olabilir. Bu kurulun, anıtları ihya ve restore etmeye memur ve yetkili müesseselerle daha sıkı bir işbirliği halinde çalışabilmesi öte yandan, bunların tavsiye ve işaretlerinin, bir direktif telakki edilerek, merkezi bir daire marifetiyle, ilgililerce derhal yerine getirilmesi, bir çok güçlüklerin yenilmesine hizmet edebilir. Bugün açık bir gerçektir ki, her tarafta tamir ve bakım isteyen yüzlerce tarihi anıt, hepimizin, alaka ve himmetini beklemektedir. Mesela, Amasyadaki XV. asır şaheserlerinden Büyük Ağa medresesi, bugünkü sefil ve perişan hali ile hepimizi düşündürecek ve hicap hissi verecek bir konudur. Erzurumda, Sıvasta, halen müze olarak kullanılan ve yüksek birer san'at abidesi olan eserlerimiz buraları ziyaret eden yüzlerce yerli ve yabancı insana, hepimize ihmallerimizi, takdirsizlik ve gayretsizliklerimizi haykırmaktadır. Bir üniversite açılmasını düşündüğümüz ve istediğimiz Edirnemizdeki mesela Beyazıt II. külliyesinin veya Mihal Bey İmaretinin. pek çok şaheser anıtın bugünkü acıklı durumları bize mütemadiyen vazife ve sorumluluklarımızı hatırlatmaktadır.

Bunun tek çaresi ise, tarihi anıtlarımız hakkındaki bilgilerimizin, anlayışımızın tam ve mükemmel olmasında ve bu çok sümüllü, pek fazla problemlerle dolu güç konuda şuurlu, planlı ve devamlı bir şekilde bütün resmi ve hususi çalışmaların düzenlenmesi, verimli bir hale getirilmesindedir. Davayı, layık olduğu ehemmiyetle kavradıktan ve bu meselenin de bir kalkınma konusu olduğuna karar verip gereken yatırımların yapılmasına geçildikten sonra mes'ut neticelerini idrak etmemiz her halde gecikmiyecektir.